

POSTANOWIENIE

25 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski

na posiedzeniu niejawnym 25 października 2023 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa I. S. i D. S.

przeciwko Bank [...] w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank [...] w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z 28 lutego 2023 r., I ACa 1341/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od Bank [...] w W. na rzecz I. S. i D. S. po 2700 złotych zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia Bank [...] w W. do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Pozwany Bank [...] w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 28 lutego 2023 r., zaskarżając ten wyrok w części, wnosząc o jego uchylenie w zaskarżonej części, zniesienie postępowania przed Sądem Apelacyjnym w zakresie objętym nieważnością postępowania i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części, i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa także w pozostałej części, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 4 ust. 2, art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”), art. 65, 354, 358 § 2, art. 385¹ § 1 i 2, art. 385² k.c., art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: „pr.bank.”). Ponadto skarżący powołał się na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne:

1) Czy w przypadku uznania w wyniku kontroli incydentalnej obecnych w umowie o kredyt indeksowany kursem waluty obcej klauzul spreadowych nieokreślających głównego przedmiotu umowy, za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne, prawidłowym jest przyjęcie nieważności całej umowy, skoro klauzule ryzyka walutowego, określające – zgodnie z jednolitym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – główny przedmiot tej umowy, nie stanowią niedozwolonych (nieuczciwych) warunków umownych?

2) Czy w przypadku uznania w wyniku kontroli incydentalnej obecnych w umowie o kredyt indeksowany do waluty obcej klauzul odnoszących się do indeksacji kredytu kursem waluty obcej za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne i w konsekwencji przyjęcia upadku umowy jako konsekwencji wyeliminowania z niej mechanizmu indeksacji, kierując się zasadą utrzymania umowy w mocy oraz mając na uwadze postulat przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w przypadku braku nieuczciwych warunków umownych, prawidłowe jest odwołanie się, jako do podstawy dla określenia oprocentowania zobowiązań kredytowych wyrażonych w walucie polskiej, do stawki referencyjnej WIBOR, skoro w umowie wiążącej strony stawka ta występuje i jest ona definiowana jako odnosząca się do kredytów nieindeksowanych, wyrażonych w walucie polskiej?

3) Czy wobec umożliwienia kredytobiorcom posiadającym kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska dokonywania spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie na podstawie art. 69 ust. 3

pr.bank., wzięwszy pod uwagę aksjomat racjonalności krajowego ustawodawcy, uzasadnione jest przyjęcie, że kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska są kredytami udzielonymi w złotych polskich, skoro dokonanie przez kredytobiorcę spłaty raty kapitałowo-odsetkowej albo dokonanie przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie, do której denominowany lub indeksowany jest kredyt, prowadzi do skutecznego spełnienia świadczenia wynikającego ze stosunku zobowiązaniowego w postaci umowy kredytu oraz zaspokojenia wierzyciela w osobie kredytodawcy, bez konieczności dokonywania jakichkolwiek przeliczeń bądź innych operacji walutowych wpłacanych przez kredytobiorcę środków w walucie innej, niż waluta krajowa?

4) Czy wobec dokonania przez kredytobiorcę spłaty kredytu indeksowanego do waluty obcej przed wytoczeniem powództwa i wygaśnięciem tym samym umowy łączącej strony, uzasadnione jest przyjęcie, że w związku z dobrowolnym wykonaniem umowy przez strony nie można dokonywać kontroli incydentalnej obecnych w umowie o kredyt indeksowany do waluty obcej klauzul odnoszących się do indeksacji kredytu kursem waluty obcej, a tym samym niedopuszczalnym jest uznanie ich za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne, skoro zasadniczym skutkiem uznania pewnych postanowień umownych za niedozwolone jest brak związania nimi konsumenta, a umowa ma wiązać strony w pozostałym zakresie, a tym samym logicznym jest wniosek, że dotyczy to okresu, w którym umowa obowiązuje, a nie okresu, po którym zobowiązania z niej wynikające w całości wygasły, co następuje w przypadku ich wykonania?

Zdaniem skarżącego skarga kasacyjna jest również oczywiście uzasadniana, gdyż zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy postępowania, tj. art. 321 § 1 k.p.c. Skarżący w tym zakresie wskazał, że Sąd drugiej instancji, zmieniając wyrok Sądu pierwszej instancji i zasądzając łącznie określone w wyroku kwoty na rzecz powodów, orzekł ponad roszczenie zgłoszone przez stronę powodową, ponieważ powodowie nie wnosili o łączne zasądzenie kwot.

Skarżący wskazał również, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania z uwagi na naruszenie art. 367 § 3 k.p.c. w związku z art. 15zys¹ ust.

1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: „ustawa COVID-19”) przez rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy na skutek apelacji pozwanego oraz powoda od wyroku Sądu Okręgowego w składzie jednego sędziego, w miejsce wymaganego składu trzech sędziów.

W odpowiedzi na skargę powodowie wnosili o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosząc się w pierwszej kolejności do przesłanki kasacyjnej opartej na zarzucie nieważności postępowania, Sąd Najwyższy zauważa, że twierdzenia skarżącego są na tej płaszczyźnie całkowicie chybione. Zdaniem skarżącego, w sprawie zachodzi nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. (skład sądu orzekającego sprzeczny z przepisami prawa) z uwagi na rozpoznanie sprawy w składzie jednego sędziego na posiedzeniu niejawnym. Jak jednak wynika z art. 15z¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawartość lub precedensowy charakter sprawy.

Rozpoznanie sprawy przez Sąd Apelacyjny w składzie jednego sędziego było zatem zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Orzekanie przez sąd drugiej instancji w składzie trzech sędziów było bowiem fakultatywne. Wykładnia przepisów, do których odwołują się skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, przyjęta w mającej moc zasady prawnej uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, obowiązuje od dnia podjęcia tej uchwały i dotyczy tylko orzeczeń zapadłych po tej dacie.

Wskazana uchwała nie mogła mieć wobec tego wpływu na rozstrzygnięcie, skoro zaskarżony wyrok zapadł przed jej podjęciem.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń. Rolą Sądu Najwyższego nie jest bowiem domyślanie się lub poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, ponieważ mimo że argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie

analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (postanowienie SN z 14 maja 2020 r., I CSK 380/19).

Skarżący nie sporządził w sposób prawidłowy uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w zakresie potrzeby wykładni wskazanych w skardze przepisów. Pomimo bowiem wskazania szeregu przepisów, które zdaniem skarżącego, wymagają dokonania wykładni, co powinno wiązać się z odrębnym uzasadnieniem dla każdego z nich, skarżący sporządził tylko jedno wspólne uzasadnienie, z którego dodatkowo wynika, że zarówno Sąd Najwyższy, jak i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wypowiadały się już obszernie odnośnie do wykładni tych przepisów.

Natomiast istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne nie czynią zadość tym wymaganiom. Po pierwsze, Sąd Najwyższy wypowiadał się już w przedmiocie sformułowanych w pkt 1) – 3) zagadnień, odmawiając przyjęcia do rozpoznania zbliżonych treściowo skarg kasacyjnych, m.in. w postanowieniach z 8 grudnia 2022 r., I CSK 3748/22; z 1 lutego 2023 r., I CSK 6288/22; z 29 marca 2023 r., I CSK 6975/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1146/23; z 24 sierpnia 2023 r., I CSK 1919/23, I CSK 2007/23 i I CSK 2093/23, do których uzasadnień odsyła w celu uniknięcia zbędnych powtórzeń.

Po drugie, skarżący zdaje się nie dostrzegać, iż wskazywane przez niego zagadnienia były w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Nie są to więc zagadnienia nowe (zob. m.in. wyroki SN: z 15 stycznia 2021 r., I CSKP 5/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 18 maja 2022 r., II CSKP 362/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 19/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 662/22; z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22; z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22; z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22). Taka konstrukcja skargi, ignorująca aktualne orzecznictwo, które odpowiada na stawiane przez skarżącego pytania, musi budzić stanowczy sprzeciw.

Skarga jest natomiast oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (zob. postanowienia SN: z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01; z 17 października 2001 r., I PKN 157/01). Skarżący powinien wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, widoczną *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienie SN z 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (postanowienie SN z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09).

Skarżący nie wykazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Orzeczenie sądu według zasad prawa procesowego może nie być zgodne z żądaniem strony powodowej, co niejednokrotnie jest konsekwencją przyjęcia za podstawę orzekania innej podstawy prawnej. Jednak wyrazem obowiązującego wiążącej sąd zasady dyspozycyjności, przewidzianej w art. 321 § 1 k.p.c., jest zakaz orzekania o czymś innym niż żądał powód, w innym rozmiarze oraz na innej podstawie faktycznej niż przedstawiona przez powoda. W prawie procesowym nie ma bliższych reguł o charakterze podstawowym, odnoszących się do orzekania o sposobie spełnienia świadczenia żadanego w pozwie od kilku osób. Orzecznictwo dopuszcza

ingerencję prawną sądu w odniesieniu do np. *in solidum* w miejsce solidarnie i zamiennie, rozłożenia świadczenia na raty czy odroczenia terminu płatności. Do sfery prawa materialnego należy określenie charakteru zobowiązania kilku pozwanych względem powoda – solidarnie, czy w określonych częściach, a zatem dopuszczalna jest ingerencja sądu w treść żądania w odniesieniu do tej kwestii. Niemniej jednak z punktu widzenia zasady dyspozytywności istotne jest, aby została zachowana tożsamość przedmiotu żądania, jego zakresu i podstawy faktycznej uzasadniającej jego uwzględnienie (tak m.in. wyrok SN z 23 listopada 2018 r., II CNP 54/17).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a stosownie do art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych obciążył skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego.

[a!]

D.Z.